

Szakfordító képzés a magyar felsőoktatásban

Vázlatos kör- és látkép

BAZSA GYÖRGY

Még gimnazista koromban kedves német nyelvtanárnőm mondta egy magánóra után, hogy nagyon vár egy magyar–német orvosi szótárra, mert orvosa kérésére szakszöveget fog fordítani. Tudtam, hogy dr. Kiss Miklósné Krebs Marianne (nekem Mici néni) egy két nemzetiségű család gyermeke, s mindkét nyelvet anyanyelvi szinten beszéli. Hát akkor miért kell neki szótár? — kérdeztem magamban mai szemmel nézve elég naivan.

Még húsz év is alig telt el, amikor dr. Nyirkos Istvánné (nekem [dr. Kiss] Edit), a KLTE TTK lektorátusának vezetője (nem melleleg egy finnugor/magyar nyelvész professzor felesége) dékánhelyettesi szobámban megkeresett azzal a javaslattal, hogy indítsunk a karon angol–magyar szakfordító képzést. Hamar beugrott, hogy ezek szerint mégsem mindig egyszerű két nyelv között az átváltás, ehhez olykor szaknyelvi ismeretekre, erre képzett szakemberekre van szükség. Most nem kérdeztem magamban semmit: indítsunk — mondtam. Elkezdtük, per sze főleg ő és munkatársai, az előkészületeket és rövidesen szakfordító képzések indultak a karon. Idővel az egyetem több karán is.

Bő kétszer húsz év elteltével pedig a Magyar Nyelvtudományi Tanszék munkatársai kerestek meg azzal, hogy dr. Hoffmann István akadémikus, egyetemi tanár (nekem Pista) 70. születésnapjára tisztelgő kötetet jelentetnek meg, s baráti kapcsolatunk okán felkérnek engem is egy tanulmány írására. Itt már egy kicsit hosszabban gondolkoztam, no nem az *igen*-en, hanem hogy miről is írjon a vegyész egy nyelvészeti kötetben és közegben? Végül is arra jutottam, hogy erről a szakfordító képzésről írok, egyfajta hídnak tekintve azt a két szakma között. Ez olvasható most a következőkben — messze nem egy nyelvészeti szakértő tollából (pontosabb a billentyűzetéről).

A **szakfordító** szó elég közérthetően kifejezi annak lényegét és jellegét, nem igényel részletesebb magyarázatot. A Magyar Értelmező Kéziszótár (ÉKsz.) is elégnek tart egy rövid meghatározást: „**szakfordító** fn *Tud* Szakszövegek fordításával foglalkozó személy.”

A szótárban még két másik *-fordítás* fogalom olvasható:

„**műfordítás** fn Irodalmi alkotás, kül. vers művészi fordítása”

„**nyersfordítás** fn Más nyelvből fordított, még javítatlan szöveg. *Irod. Költői szövegnek a műfordítás alapjául szolgáló, szó szerinti fordítása.*”

A szó a hatályos magyar jogszabályokban is szerepel. Az 1966-os minisztertanácsi rendelet¹ keretében, az igazságügyi miniszteri rendelet² már meghatározást is tartalmaz: „**szakfordítás:** a társadalomtudományi, a természettudományi, a műszaki és a gazdasági fordítás.” Mondhatjuk nyugodtan (már akkor is lehetett volna): ez így leszűkítés, mert nyilvánvaló, hogy például az agrár, a bölcsészeti vagy orvosi szakmákban is szükség van szakfordításra (lásd később).

A szakfordításoknak — ugyancsak elég régi, s talán nem is nagyon használt — szabványa is van nálunk: MSZ 3964-78 A szakfordítások alaki és szerkesztési követelményei.

A nyelvi közvetítés két területén (fordítás és tolmácsolás) csak a fordítás tekintetében van relevanciája a **szakfordításnak** (szakfordítás minden, ami nem műfordítás), a tolmácsolás tekintetében a szaktolmácsolásnak nincs.

A szakfordítás hazai történetiségét valószínűleg nehéz lenne összeállítani. Tág értelemben a kezdeteket talán a „magyar királyi miniszterelnökségnél létrehozott Központi Fordító Osztály” jelentheti (SZOTÁK 2019). A még korábbi „régiszip” időkből arra ismerünk példákat, hogy egy-egy szakterület nyelve nemzetközileg széles körben oly nagyon meghatározó és domináns volt, így nem annak fordítása, hanem az adott nyelv megtanulása volt az általános gyakorlat. Említsük csak a latin nyelven megfogalmazott római jogot vagy a héber nyelven összeállított Bibliát, szélesebb értelemben a teológiát. Ez természetesen mérsékelte a szükséges szakismereteket megszerezni tudók számát, amin idővel szükségszerűen át kellett lépni, és fordítani, pontosabban szakfordítani kellett, még ha ezt nem is nevezték rögtön így. Ennek révén egy-egy szakma művelői körében az idegen nyelv megtanulása nélkül is sokak számára lettek elérhetőek a nélkülözhetetlen szakismeretek. Az sem mellékes, sőt nagyon is fontos, hogy éppen ezek a fordítások mennyire gazdagították az adott nemzet, így természetesen a magyar nyelvét is. Elég, ha Károli Gáspár Vizsolyi Biblia fordítását és annak hatását említjük a magyar nyelv (és az oktatás) fejlődésére (<http://biblia.hu/bevez/magyar.htm>). Nálunk a latin mellett évszázadokon át a német, majd az utóbbi évtizedekben az angol fejtett ki ilyen hatást. Talán érdemes még megemlíteni a fordítás jelentőségét az Európai Unió, s természetesen minden nemzetközi szervezet működésében (Az Európai Unió Szerveinek Fordító Központja: <https://cdt.europa.eu/hu>). De

¹ 24/1986. (VI. 26.) MT rendelet a szakfordításról és tolmácsolásról — 24/1986. (VI. 26.) MT rendelet a szakfordításról és tolmácsolásról - Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye (jogtar.hu).

² 7/1986. (VI. 26.) IM rendelet a szakfordító és tolmácsolás megnevezésének feltételeiről — 7/1986. (VI. 26.) MM rendelet a szakfordító és tolmácsolás megnevezésének feltételeiről - Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye (jogtar.hu).

ezeknek a kérdéseknek szakszerű tárgyalása és megítélése maradjon a nyelvészek feladata. Ehhez vannak itthon is kiváló fórumok, mint például a Fordítástudomány című folyóirat (1999 óta KLAUDY KINGA főszerkesztésében), elemző írások (pl. SZABÓ–SEIDL–PÉCZ–UGRIN 2018), tanulmánykötetek (pl. MURÁTH–HUBAINÉ szerk. 2005, FATA–VERESNÉ szerk. 2015) vagy a fordítástudományi doktori program az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (<https://btk.elte.hu/forditas-phd>).

A témával foglalkozó, vagy azt csak érintő irodalomban az egyetemi szakfordítói képzés indulásáról elég heterogén adatokat találunk, azt azonban elég egyértelműen — és sokakkal egyetértésben — le lehet írni, hogy a hazai képzés kidolgozója és elindítója dr. Gárdus János (1932–1995) volt. Ő 1955-ben orosz (később magyar és angol) nyelv és irodalomból szerzett diplomát a Kossuth Egyetemen. Évekig a miskolci Kilián György (ma Diósgyőri) Gimnáziumban tanított. Később áthívták a Miskolci Egyetemre, ahol az Idegennyelvi Lektorátus vezetőjeként megalapozta az egyetemen az idegen nyelvi képzést. Az országban elsőként megszervezte az *ágazati szakfordítói képzés*-t és az első vidéki nyelvvizsga helyet (ÁNyV Miskolci Tagozat). Rendszeresen szervezett olyan konferenciákat, ahol szakfordítói szekciók működtek. Emlékét a róla elnevezett középiskolai nyelvi tanulmányi verseny is őrzi.

A korábbi ágazati szakfordítói képzésben részt vevők párhuzamosan végezték szakmai és nyelvi (fordítói) tanulmányaikat, majd mindkettőből állam-/záróvizsgát tettek, és ezek eredménye rendszerint ugyanabban az oklevélben jelent meg a főszak és az adott nyelvi szakfordítói végzettség megnevezésével (erre példákat a Fordításcentrum fordítóiroda oldalán találunk; <http://forditascentrum.hu>).

A több ciklusú Bologna-rendszer bevezetésekor (2005 után) a szakfordító képzés a *szakirányú továbbképzés* kategóriába került, ami az alap- vagy mesterképzés mellett vagy után is folytatható, de a szakfordítói diploma kiadásának feltétele a szakértői bizottság előtt letett, több elemű sikeres záróvizsga mellett/előtt a főszak eredményes elvégzése, diplomája.

A szakfordítói képzés további terjedésének részletezése helyett legyen elég bemutatni a ma érvényes szabályozás lényegét és néhány táblázattal illusztrálni a helyzetét.

A szabályozás alapelemeit már említettük: egy minisztertanácsi és egy igazságügyi miniszteri rendelet a szakfordításról és a tolmácsolásról (mindkettő még ma is 1986-ból). Az előbbi — az abból idézett rövid mondatnyi fogalom meghatározáson túl — csak felügyeleti, titoktartási, jogi, alkalmazási és hitelesítési (ami az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda hatásköre) előírásokat tartalmaz, tartalmi értelemben számunkra nem irányadó.

A MT rendeletben (lásd 1. lábjegyzet) kapott felhatalmazás alapján az igazságügyi miniszteri rendelet (lásd 2. lábjegyzet) ad részletesebb eligazítást (csak a *szakfordító* képzésben ma is releváns részeket idézve):

„1. § (1) Szakfordító és tolmácsképesítés

a) szakfordító,

b) szakfordító-lektor,

c) tolmács,

d) szaktolmács és

e) konferenciatolmács

képesítés. ...

(3) Az (1) bekezdés a)-b) és a d)-e) pontjában megjelölt képesítéseket társadalomtudományi, természettudományi, műszaki és gazdasági szakirányokban lehet szerezni.

2. § (1) Szakfordító képesítést az kaphat, aki a szakiránynak megfelelő körben, magyar nyelvről idegen nyelvre és idegen nyelvről magyar nyelvre, vagy idegen nyelvről idegen nyelvre tartalmilag pontos, nyelvileg helyes fordítás készítésére képes.”

A ma hatályos 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról — érthetően — tételesen nem tárgyalja a szakfordító képzést, de mivel az a *szakirányú továbbképzés* kategóriába tartozik, annak törvényi szabályozása ennek keretében jelenik meg.

„15. § (6) A szakirányú továbbképzésben — az alap- vagy a mesterfokozatot követően további — szakirányú szakképzettség szerezhető. A szakirányú továbbképzésben legalább hatvan kreditet kell és legfeljebb száz-húsz kreditet lehet megszerezni. A képzési idő legalább két, legfeljebb négy félév.”

E törvénynek is van végrehajtási rendelete, ami csak általánosan szabályozó, sőt a szakfordító képzés tekintetében a (3) bekezdésében gyakorlatilag kivételező:³

„21/C. § (1) A felsőoktatási intézmény olyan alapképzési vagy mesterképzési szakhoz kapcsolódó szakirányú továbbképzés létesítésére és indítására jogosult, amely szakon képzést folytathat.

(2) A[z Oktatási] Hivatal által nyilvántartásba vett képzési és kimeneti követelményekre épülő, saját tanterv alapján szervezett szakirányú továbbképzést a felsőoktatási intézmény kizárólag az alapító okiratában meghatározott képzési területen indíthat.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglalt rendelkezéseket a szakfordító szakirányú továbbképzések esetén nem kell alkalmazni. [Azaz a létesítés és indítás az egyetemi autonómia hatásköre.]

19. **képzési program:** az intézmény komplex képzési dokumentuma, amely

³ A 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1500087.kor>.

a) az alap-, mester- és osztatlan szak, valamint felsőoktatási szakképzés, a szakirányú továbbképzési szak részletes képzési és tanulmányi követelményeit...”

A szakfordító képzés részletes szabályozásában is nagyfokú a felsőoktatási intézmények autonómiája, így aztán — a közös jogszabályi keretek között, részben a szakmák sajátosságai és az egyetemeken idegen nyelvi képzést biztosító különböző személyi feltételei következtében — számottevő változatosság érvényesül közöttük, sőt még egy intézményen belül is. Elsősorban a rendszer kezdeti szakaszában szép számmal készültek oktatási segédanyagok: tankönyvek, jegyzetek, szótárak (pl. KORNIA–CZELLÉRNÉ 1996–2005). Ma már az internet széleskörű hozzáférést biztosít ilyen tartalmú forrásokhoz is.

Az intézmény és kara	2020-ban végzett ... szakfordítók oklevelei	nap-pali/ esti/ levelező/ táv	Végzettek száma
BGE KKK	társadalomtudományi és gazdasági szakfordító és tolmács idegen nyelvből (idegen nyelv megnevezése) és magyar nyelvből	L	1
BME GTK	műszaki, gazdasági és társadalomtudományi szakfordító és tolmács ... (idegen nyelv megnevezése) nyelvből és magyar nyelvből	E	20
BME GTK	műszaki, gazdasági és társadalomtudományi szakfordító ... (idegen nyelv megnevezése) nyelvből és magyar nyelvből	E	32
BME GTK	gazdasági, műszaki és európai uniós szakfordító ... (idegen nyelv megnevezése) nyelvből és magyar nyelvből	N	5
DE ÁOK	angol-magyar orvos- és egészségtudományi szakfordító	L	6
DE BTK	angol-magyar társadalomtudományi szakfordító	N	1
DE BTK	angol-magyar bölcsészettudományi szakfordító	N	9
DE GTK	angol-magyar gazdaságtudományi szakfordító	N	8
DE IK	angol-magyar informatikai szakfordító	N	1
DE TTK	német-magyar természettudományi szakfordító	N	2
DE TTK	angol-magyar természettudományi szakfordító	N	6
ELTE BTK	társadalomtudományi és gazdasági szakfordító	T	23
ELTE BTK	szakfordító és audiovizuális fordító [A és B nyelv megnevezése]	N	6
ELTE BTK	gazdasági és jogi szakfordító és lektor [A és B nyelv megnevezése]	T	6
KJE	társadalomtudományi és gazdasági szakfordító	L	1

KJE	társadalomtudományi és gazdasági szakfordító és tolmács idegen nyelvből (idegen nyelv megnevezése) és magyar nyelvből	L	11
KJE	társadalomtudományi és gazdasági szakfordító	L	20
KRE BTK	szakfordító és műfordító nyelv- ből és magyar nyelvből	L	1
KRE BTK	Két idegen nyelvű szakfordító és műfordító (első nyelv) - (második nyelv) nyelvekből és magyar nyelvből	L	1
KRE BTK	szakfordító és műfordító(idegen nyelv) nyelvből és magyar nyelvből	L	12
KRE BTK	Két idegen nyelvű szakfordító és műfordító (első nyelv) - (második nyelv) nyelvekből és magyar nyelvből	L	3
ME BTK	társadalomtudományi és gazdasági szakfordító	L	26
PE MFTK	társadalomtudományi és gazdasági szakfordító	N	5
PE MFTK	társadalomtudományi és gazdasági szakfordító	L	29
PPKE ÁJK	angol jogi szakfordító szakjogász	L	12
PPKE ÁJK	angol jogi szakfordító	L	1
PTE BTK	francia-magyar bölcsészettudományi szakfordító	L	1
SE ETK	egészségtudományi szakfordító-tolmács angol és magyar nyelvből	L	17
SZIE ÉIK	agrár és természettudományi szakfordító	E	10
SZIE GTK	(a felvétel alapjául szolgáló diplomának megfelelő szakképzettség) szakirányú szakfordító (idegen nyelv megnevezése) és magyar nyelvből	N	14
SZTE ÁJK	német jogi és német szakfordítói szakjogász	L	5
SZTE ÁJK	angolszász jogi és angol jogi szakfordítói szakta- nácsadó	L	2
SZTE ÁOK	egészségtudományi szakfordító-tolmács angol és magyar nyelvből	N	10
			307

1. táblázat. A hazai felsőoktatásban 2020-ban végzett szakfordítók száma⁴

2023 őszére 17 intézmény hirdetett meg képzéseket. Ezek mindegyike költségtérítéssel (90 és 330 ezer forint/félév közötti tandíjjal!), időtartama 2, 3 vagy 4 félév (azaz 60, 90 vagy 120 kredit), s van nappali, esti, levelező és távoktatásra is példa. A keretszámok rendszerint rugalmasak. A meghirdetések megjelennek a felsőoktatásért felelős minisztérium (interneten elérhető) összeállításában.⁵

⁴ Forrás: https://dari.oktatas.hu/firstat.index?fir_stat_ev=2020.

⁵ https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/Szakkereso/index.php/szakiranyu_kepzesek/index

Az Oktatási Hivatal a Debreceni Egyetemen jelenlegi 281 szakirányú továbbképzése között 14 szakfordítói programot regisztrál.⁶ Jelen írás apropója okán az angol–magyar bölcsészettudományi szakfordító szak meghirdetését idézzük a központi felvételi honlapról:⁷

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar — angol–magyar bölcsészettudományi szakfordító

Résztétel feltétele: bölcsészettudomány képzési területen szerzett BA vagy főiskolai oklevél, legalább középfokú angol C típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal vagy azzal egyenértékű érettségi eredménnyel igazolt nyelvtudás ismerete.

Szakirányú továbbképzésben megszerezhető szakképzettség neve: angol–magyar bölcsészettudományi szakfordító.

Kapcsolattartó/szakfelelős: Hajdufi Orsolya /Dr. Pete László, cím: 4032 Debrecen, Egyetem tér 1., tel/fax: (52) 512-926, (52) 512-900/62080, email: hajdufi.orsolya@arts.unideb.hu, honlap: <http://btk.unideb.hu>.

Jelentkezési határidő (szeptemberben induló képzések): 2023. augusztus 20.

Jelentkezés módja: az intézmény által kibocsátott jelentkezési lapon.

Csatolandó dokumentumok: oklevélmásolat, valamint nyelvvizsga bizonyítvány másolata.

Képzés kezdete (szeptemberben induló képzések): 2023. szeptember 4.

Egyéb információk: A kar a szakfordítói képzést bölcsészettudományi képzési területen belüli szakot végzetteknek biztosítja. A képzés során megszerzett készségek alkalmassá teszik a képzési követelményeket sikeresen teljesítő szakembereket, hogy szakmájuk angol nyelvű szakirodalmát az eredetivel azonos színvonalon, tartalmilag és stilisztikailag helyesen legyenek képesek fordítani célnyelvről magyar nyelvre és magyarról célnyelvre. Emellett a képzés biztosítja, hogy végzett szakembereink képesek legyenek felsőfokú színvonalon idegen nyelven írásbeli és szóbeli szakmai jellegű szövegek létrehozására és idegen nyelven felsőfokon szakmai és általános nyelvi társalgást folytatni.

Jelentkezni kizárólag a kari honlapról (<http://btk.unideb.hu>) a Felvételizőknek — 2023. évi általános felvételi eljárás — 2023. szeptemberben indítandó szakirányú továbbképzések (SZT) menüpont alól a szakirányú továbbképzésekre vonatkozó letöltött jelentkezési lappal lehet. A jelentkezési anyagot a Bölcsészettudományi Kar Tanulmányi Osztályán kell leadni

⁶ <https://unideb.hu/debreceni-egyetem-oktatasi-hivatal-altal-regisztralt-uj-tipusu-szakiranyu-tovabbkepzesei-2022-majus>

⁷ Felvi.hu — Szakirányú képzések — DE — DE-BTK — angol-magyar bölcsészettudományi szakfordító

(Debrecen, Egyetem tér 1. Főépület, III. emelet 330. szoba) vagy az alábbi címre postázni: DE-BTK TO 4002 Debrecen, Pf. 400.”

A képzés alapító és működési dokumentumát — közismert nevén a *képzési és kimeneti (újabb tanulmányi) követelményeit (KKK)*, benne a szak hálótervét — az intézmény szenátusa (korábban egyetemi tanácsa) fogadja el. Két tantervi háló példája jól illusztrálja az egyetemi autonómia adta szabadság változatos érvényesülését, egyúttal a szakfordítói képzettség megszerzésének különböző szakmai felfogását, amit az előírt tantárgyak, óraszámok és számonkérési formák változatai mutatnak.⁸

Tantárgy neve	Óraszámok											
	1. félév		2. félév		3. félév		4. félév		Óra	Számonkérés	Kredit	
	elm.	gyak.	elm.	gyak.	elm.	gyak.	elm.	gyak.				
Általános szakmai törzsanyag												
Felsőfokú nyelvtani gyak.		4		4						56+56	gyj.	8+8
Felsőfokú nyelvtani szigorlat			szigorlat									6
Általános fordításelmélet	2									28	koll.	2
Speciális fordításelmélet			2							28	koll.	2
Magyar nyelvi funkcionális stilisztika	2		2							56	koll.	2+2
Felsőfokú társalgási gyakorlat						4		4		56+56	gyj.	8+8
Felsőfokú szóbeli							szigorlat					6

⁸ [https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Dokumentumtár/Oktatas/Képzési programok/2021/DE Képzési programja_2021_2022_GTK.pdf](https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Dokumentumtár/Oktatas/Kepzesi-programok/2021/DE_Kepzesi_programja_2021_2022_GTK.pdf).

kommuni- kációs szi- gorlat											
Szaknyelvi stílusgyak.						2		2	28+28	gyj.	2+2
Interkultu- rális komm.		2		2					28+28	gyj.	3+3
Differenciált szakmai ismeretek											
Szakszöveg elemzés és fordítás		4		4					56+56	gyj.	8+8
Szakszöveg elemzés és alkotás						4		4	56+56	gyj.	8+8
Szaknyelvi kommuni- káció						2		2	28+28	gyj.	4+4
Szakmai előadások	2				2				28+28	koll.	4+4
Szakedg.											10
Előadás és gyakorlat óraszám összesen	6	10	4	10	2	12		12		168	
										616	
Vizsgák és gyakorlati jegyek száma	3	3	3	3	1	4	1	4		8+14	
Kredit- szám ösz- szesen											120

2. táblázat. DE BTK, TTK, MK: az angol–magyar, illetve a német–magyar bölcsészettudományi, természettudományi és műszaki szakfordító képzések tantervi hálójá

Tantárgy neve	Óraszámok										
	I. félév		II. félév		III. félév		IV. félév		Óra	Kredit	
	Ea.	Gy.	Ea.	Gy.	Ea.	Gy.	Ea.	Gy.			
Szakmai törzsanyag											
Felsőfokú nyelv gyakorlatok	0	56 S 10+ 6								56	16
Magyar nyelv és stílus	0	28 5								28	5
Fordításelmélet	28 4	0	28 S 4+6	0						56	14
Általános fordítás	0	28 5								28	5
Differenciált szakmai ismeretek											
Szakszöveg fordítási gyakorlatok			0	28 4	0	56 8	0	56 8		140	20
Számítógépes fordítói ismeretek					0	28 4				28	4
Üzleti és gazdasági szaknyelv I.			0	28 4	0	28 4	0	28 4		84	12
Üzleti és gazdasági szaknyelv II.			0	28 4	0	28 4				56	8
Környezetpolitikai szaknyelv					0	28 4				28	4
Jogi szaknyelv							0	28 4		28	4
Szakmai háttérismeretek											
Interkulturális ismeretek							14 2			14	2
EU ismeretek					14 2					14	2
Professzionális nyelvi készségek					0	28 4	0	28 4		56	8
Kultúraközi kommun. készségek			0	28 4						28	4
Szakfordítói képesítő fordítás									12		12
Előadás és gyakorlat összesen	56	112	28	140	0	168	0	140	644	120	
	168		168		168		140				
Kreditszám össz.	34		30		24		20				

3. táblázat. DE GTK: az angol–magyar gazdaságtudományi szakfordító képzés tantervi hálójája

A kép teljessége érdekében végül álljon itt az egyetemünkön közel fél évszázada folyó szakfordító képzések eredményességét bemutató táblázat.

	ttk-s ang.	ttk-s ném.	btk-s ang.	or- vosi ang.	in- form. ang.	agrár ang.	gazda- sági a.	mű- szaki ang.	összes
1984	7								7
1985	9								9
1986	19								19
1987	21								21
1988	15								15
1989	14								14
1990	17								17
1991	22								22
1992	27								27
1993	24								24
1994	28								28
1995	18								18
1996	32	7							39
1997	34	3	5						42
1998	35	6	10						51
1999	36	3	8						47
2000	43	3	9						55
2001	45	3	14						62
2002	44	2	13						59
2003	24	4							28
2004	30	5	17						52
2005	18	4	9						31
2006	13	5	20						38
2007	9	2	17						28
2008	17	1	18						36
2009	19	3	21						43
2010	28		22						50
2011	22	2	6	8					38
2012	1		20	12					33
2013	15		5	13	1				34

2014	9		11	5	1				26
2015	12	1	6	7	1	6			33
2016	11		10	3	3	8			35
2017	6	1	12	8			7		34
2018	5		10	8		1	6		30
2019	6	1	11	11			8	2	39
2020	6	2	10	6	1		1		26
2021	9		5	8	1		7	4	34
2022	8		8		1			4	21
fő	758	58	297	89	9	15	29	10	1265

4. táblázat. A Debreceni Egyetemen (és jogelődjein) végzett szakfordítók száma

Az adatok többféle értelmezést engednek meg, belőlük többféle tanulságot lehet levonni. Némi szakmai elfogultsággal szabad legyen egyet megfogalmazni: egyetemünkön a természettudományi a legrégebben és a legeredményesebben folyó szakfordító képzés. Az érdem természetesen mindig a képzésben részt vevő oktatóké és hallgatóké, mi csak jól éreztük meg egykoron ennek szükségességét. Ez a szükségesség a mesterséges intelligencia térhódítása ellenére ma is fennáll, továbbra is van szükség és munkaerőpiaci igény szakfordítókra. Kétségtelen, hogy ez a tevékenység a 21. században jelentős átalakuláson ment már és megy még át.

Köszönöm az anyag összeállításában sok információt nyújtó Angi Emese, dr. Nábrádi Zoltánné, dr. Pete László, dr. Rádli Katalin, Rozman Katalin, dr. Tar Ildikó, s külön is a Debreceni Egyetem adatait (4. táblázat) gondosan összegyűjtő dr. Végső János segítségét.

Irodalom

- ÉKsz. = JUHÁSZ JÓZSEF szerk., *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1972.
- FATA ILDIKÓ–VERESNÉ VALENTINYI KLÁRA szerk. 2015. *Szaknyelv és szakfordítás. Tanulmányok a szakfordítás és a fordítóképzés aktuális témáiról*. Gödöllő, Szent István Egyetem Társadalomtudományi és Tanárképző Intézet.
http://nyelviintezet.szie.hu/sites/default/files/szie_2015-v3_2015szept18_vegl.pdf
- KORNYA LÁSZLÓ–CZELLÉRNÉ FARKAS MÁRIA szerk. 1996–2005. *Magyar nyelvészeti cikkyűjtemény szakfordítóknak 1–4*. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó.
- MURÁTH JUDIT–HUBAINÉ OLÁH ÁGNES szerk. 2005. *A XXI. század kihívásai a szakfordítóképzésben*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar.
<https://digitalia.lib.pte.hu/hu/pub/murath-j-hubaine-olah-a-a-xxi-szazad-kihivasai-a-szakforditokepzesben-pte-ktk-pecs-2005-4449>

- SZABÓ CSILLA–SEIDL-PÉCZ OLÍVIA–UGRIN ZSUZSANNA 2018. Magyarországi fordítóképző intézmények SWOT-elemzése. In: HILÓCZKI ÁGNES–FISCHER MÁRTA–SZABÓ CSILLA szerk., *Fókuszban a fordítás értékelése*. Budapest, Budapesti Műszaki Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Idegennyelvi Központ. 5–54.
http://real.mtak.hu/120314/1/Magyarorszag_i_ford_kepzo_int_SWOT-elemzése.pdf
- SZOTÁK SZILVIA 2019. 150 éves az állami fordítószolgálat — beszámoló a jubileumi konferenciáról. *Fordítástudomány 21/2*: 111–114.

Professional Translator Training in Hungarian Higher Education — a Brief Panoramic Overview

In the constantly developing fields of science many special words, specific phrases, expressions and characteristic collocations have been created and are continuously being produced keeping up with the fast pace of progress. Consequently, they appear in various forms in the traditional usage of different languages. Therefore, translating special texts requires special language skills based on the knowledge of a specific profession so that the translation reflects the same contents and meanings in both the original and target languages. In order to reach this goal professional translator training programs were developed in Hungarian higher education approximately fifty years ago. This short study presents a brief history, structural and curricular characteristics and a general overview of the current training system primarily based on the practice of the University of Debrecen.

Keywords: Professional translator training, Hungarian education, University of Debrecen

Bazsa György
ORCID: 0000-0002-5768-7064
Debreceni Egyetem
bazsa@unideb.hu